

Inhoud

- 6 Inleiding**
- 8** Bonsais kopen, verzorgen en vormen
- 10** Wat zijn bonsais?
- 12** De gekochte bonsai
Ideaal: een bonsai in ontwikkeling 12 - Speciaalzaak, tuincentrum of internet? 12 - Kamer- of buitenbonsai? 13 - Wat kost een bonsai? 13
- 14** Zelf bonsais kweken
Bonsais uit zaailingen of stekken 14 - Bonsais uit starterplanten 15 - Bonsais uit 'yamadori' 16
- 17** De juiste verzorging
De ideale standplaats 17 - De plantaarde 19 - Het gietwater 21 - De voedingsstoffen 23 - Goed overwinteren 24 - Gereedschap voor bonsai 26
- 27** Bonsais vormen
Bonsaistijlen 27 - Vormingstechnieken 30

- 34 Boomsoorten**
- 36 Bonsais met bloemen**
- 40** De juiste verzorging
- 42** Tips van de expert

- 44 Bonsais met bloemen en vruchten**
- 48** De juiste verzorging
- 50** Tips van de expert

- 52 Den en lariks**
- 56** De juiste verzorging
- 58** Tips van de expert

- 60 Jeneverbes**
- 62** De juiste verzorging
- 64** Tips van de expert

Spar en taxus	66	
De juiste verzorging	68	
Tips van de expert	70	
Iep en soortgenoten	72	
De juiste verzorging	74	
Tips van de expert	76	
Beuk en soortgenoten	78	
De juiste verzorging	82	
Tips van de expert	84	
Berk en soortgenoten	86	
De juiste verzorging	90	
Tips van de expert	92	
Esdoorn	94	
De juiste verzorging	98	
Tips van de expert	100	
Kamerbonsais	102	
Planten uit de warme kas	102	
De juiste verzorging	104	
Tips van de expert	106	
Planten uit de koude kas	108	
De juiste verzorging	114	
Tips van de expert	116	
Register	118	

Inleiding

► Japanse azalea
(*Rhododendron indicum* 'Kaho'), ca. 60
jaar oud, hoogte ca.
80 centimeter

Bonsais kopen, verzorgen en vormen

Tot voor enkele jaren moesten liefhebbers heel vaak nog uitleggen wat een bonsai precies was, omdat er in Europa slechts een kleine elitaire groep was die zich bezighield met deze planten. Tegenwoordig ziet men kleine boompjes met het opschrift 'bonsai' op de verpakking in bijna ieder tuincentrum of zelfs in de bouwmarkt en vrijwel iedereen heeft wel een idee wat deze naam inhoudt.

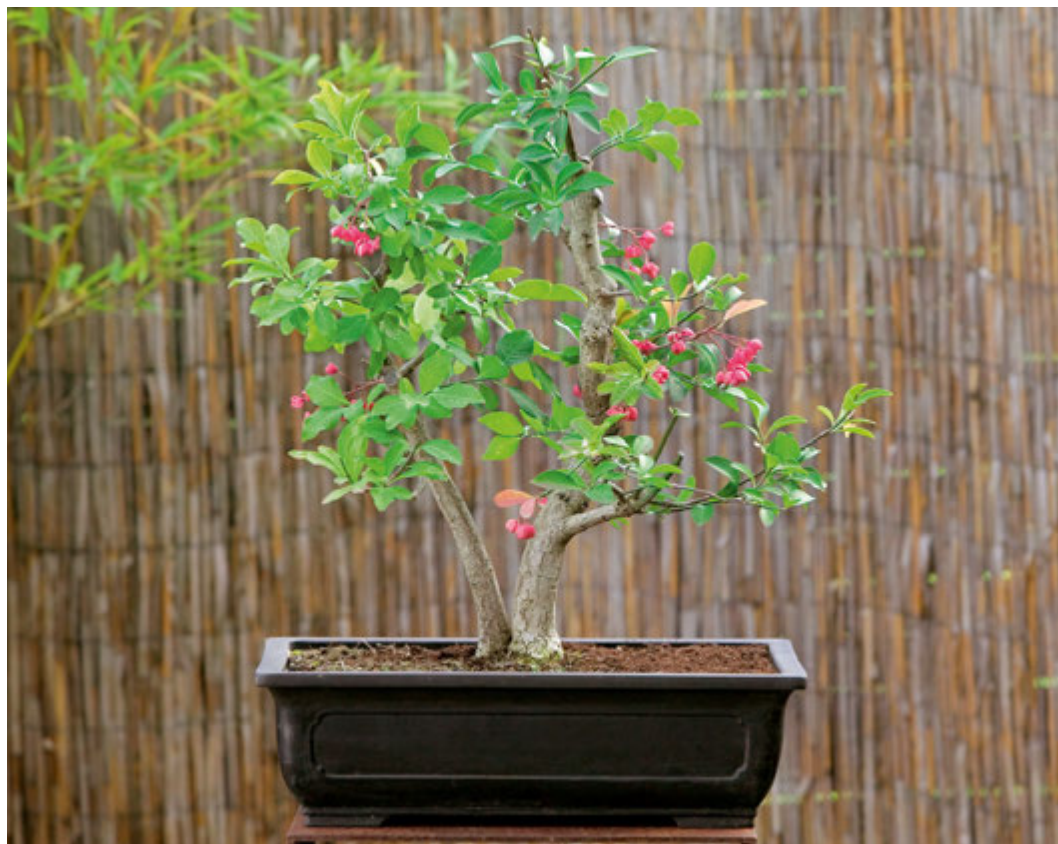
Toch zijn de meningen over hoe een plant die de naam 'bonsai' verdient, eruit moet zien, nog

altijd zeer verdeeld. In de meeste gevallen wordt daarmee een boompje in miniatuurvorm bedoeld, dat in een bijzondere, decoratieve pot, de bonsaischaal, staat.

Door de juiste vormende ingrepen krijgt hij het uiterlijk van een oude boom. Dit fenomeen, dat in zo'n kleine plant een grote boom kan worden herkend, is een wezenlijk deel van de aantrekkingskracht van de bonsai.

De geringe grootte van deze miniatuurboompjes – bonsais zijn tussen 10 en 100 centimeter

► Kardinaalsmuts (*Euonymus europaeus*), ca. 8 jaar oud, hoogte 40 centimeter. De eerste jaren van zijn ontwikkeling is een bonsai nog lang niet perfect. Toch is het ook nu al heel plezierig eraan en ermee te werken.

◀ Japanse esdoorn (*Acer palmatum*), driestam, ca. 80 jaar oud, hoogte ca. 90 centimeter. De vorm, structuur en het karakter van de boom rijpen met het toenemen van de leeftijd.

groot – maakt het mogelijk een boom die anders in de natuur alleen vol ontzag vanaf een afstand kan worden bekeken, van heel dichtbij te bestuderen. Veel mensen hebben namelijk een bijzondere band met een bepaalde boomsoort. Als ze de kans krijgen deze boom te verzorgen als bonsai, leren ze de behoeftes, reacties en het levensritme ervan heel intensief kennen. Met een eik of beuk in miniatuurvorm kan men een gezamenlijke levensweg volgen, die overigens ook niet hoeft te worden onderbroken als men gaat verhuizen.

Daarnaast is het vormende aspect voor veel mensen een reden om zich bezig te houden met bonsai. In de resultaten weerspiegelen zich de eigen relatie met de natuur en de instelling in het leven zelf.

Theoretisch is het mogelijk om van iedere boom een bonsai te maken. Het eventuele resultaat is echter heel erg afhankelijk van de gekozen boomsoort. Planten die van nature al kleine blaadjes hebben, zijn natuurlijk geschikter, omdat de proporties bij de bonsai dan geloofwaardiger worden.

Wat zijn bonsais?

► Ook deze al goed ontwikkelde wortelaanzet zou met meer vertakkingen nog volwassener lijken.

► Voor iedere bonsai is er een schaal die het beste past bij zijn karakter.

▼ Een mooie, krachtige stam, die gelijkmatig naar boven toe steeds dunner wordt

Iedere bonsai ontwikkelt zich en verandert voortdurend. De verschillende elementen waaruit een bonsai is opgebouwd, moeten daarom ieder jaar verder worden ontwikkeld.

Bonsaischaal: de grootte, vorm en kleur van een bonsaischaal moeten optisch een eenheid vormen met de boom. In het begin van zijn ontwikkeling staat een bonsai vaak in een te grote schaal, die qua vorm niet passend, maar biolo-

gisch wel beter is. Pas vanaf een bepaalde ontwikkelingsfase wordt bij de keuze van de bonsaischaal meer gelet op decoratieve aspecten.

Aardoppervlak: het aardoppervlak is traditioneel begroeid met een gesloten mostapijt. Dat ontstaat vaak vanzelf. Het mos kan echter ook in de natuur worden gezocht. Mos dat groeit op zonnige plekken is steviger dan schaduwmos, dat meteen zou afsterven als de bonsai in de zon geplaatst wordt. Voor het vormen van een fraai aardoppervlak kunnen ook stenen worden gebruikt.

Wortelaanzet of wortelhals: met wortelaanzet of wortelhals bedoelt men de wortels die uit de onderkant van de stam komen en zichtbaar in de aarde verdwijnen. Het is het mooist als ze op hetzelfde niveau en gelijkmatig in alle richtingen groeien, maar niet direct in de richting van de kijker.

Stam: de ideale stam begint met een krachtige basis en verjongt zich naar de top toe vloeiend, zonder duidelijk zichtbare sprongen. Dat wordt bereikt door de stam de eerste jaren meerdere keren sterk in te korten en dan de hoogste zijtak de top te laten vormen.

Takken: bij een volwassen bonsai ontspringen de takken duidelijk zichtbaar en aan de basis krachtig uit de stam om zich dan naar buiten toe te verjongen en steeds verder te vertakken. Door het regelmatig terugsnoeien ontstaat dit op den duur vanzelf. De takken die onder aan de stam zitten, moeten de krachtigste zijn en de takken erboven moeten steeds dunner zijn. Naar boven toe kunnen de ruimtes tussen de takken steeds kleiner worden.

Bladeren: de beste proporties worden bereikt met zo klein mogelijke blaadjes. Daarom geeft men vaak de voorkeur aan kleinbladige boomsoorten. De bladeren worden echter met een toenemende vertakking automatisch kleiner.

Bloemen en vruchten: door hun kleurenpracht zijn bloemen en vruchten belangrijke vormingselementen. Ze hebben bij bonsai meestal dezelfde of een vergelijkbare grootte als bij de volgroeide boom in de natuur. Planten die gelijktijdig mannelijke en vrouwelijke bloemen ontwikkelen, noemt men 'eenhuisig'. Zijn er daarentegen van een soort mannelijke en vrouwelijke planten, dan heet deze soort 'tweehuisig'. Zo dragen bijvoorbeeld alleen vrouwelijke taxussen ook later vruchten.

TIP Om geloofwaardige proporties te krijgen tussen de grootte van de bonsai en zijn vruchten, kan men het beste soorten uitzoeken met kleine vruchten, bijvoorbeeld de dwergmispel, meidoorn, kornoelje of sierappelsoorten.

▲ Door een fijne vertakking lijkt een bonsai ouder.

◀◀ Hoe fijner de vertakking, hoe kleiner de blaadjes blijven.

◀ Sierappels met kleine vruchtjes zijn er in veel soorten.